

Foto Glenn Murberg 20190104

Vårgårda kvarn Del 1 (2)

I dag gör jag mitt 900:e blogginlägg och jag som var emot att börja blogga från början. Ju mer blogginlägg jag gör desto intressantare blir allt det gamla och jag kommer att blogga om våra gränskommuner för det finns hur mycket historiskt att skriva om. Denna gång handlar det om en underbart vacker byggnad belägen i Vårgårda intill Säveån. Vårgårda kvarn grundades år 1871 av brukspatron Aron Heyman som köpt in Wårgårda Herrgård år 1859. På herrgården hade man sedan gammalt odlat havre och kvarnen byggdes vid en fors i Säveån för att täcka ortens behov av havregryn. Det var då landets första havregrynsfabrik. Efter ett par decennier ville Heyman förbättra produktionen och reste till Skottland och lärde sig bland annat att ångpreparera grynen så att de blev snabbkokta. År 1891 var kvarnen ombyggd för betydligt större och större produktion. Under 1890-talet femdubblades produktionen från 400 ton till drygt 200 ton havre varje år.

Foto Glenn Murberg 20190104

Grynkvärnen var inte Aron Heymans enda industriprojekt, under samma tid som kvarnen anlades startade han även en fabrik för att tillverka kultorv. Fabriken bar sig inte och lades ner 1875 men man fann att det under torven fanns ett lerlager och istället startades ett tegelbruk som var i drift till slutet av 1950-talet då det brann ner. Järnvägen hade kommit till Vårgårda redan år 1856 och det var en viktig förutsättning för kvarnens framgång. Kvarnen hade ett två kilometer långt eget stickspår för att ansluta till linjen.

Arons son Knut Heyman valdes till disponent och VD år 1901 och Knut var den som gjorde varunamnet Vårgårda känt över hela Sverige. Samma sommar som han tillträdde brann kvarnen med redan vid årsskiftet startade produktionen igen, utvidgad och moderniserad. Ytterligare en stor ombyggnad genomfördes år 1923 och möjligen var det då kvarnen elektrifierades. Numera är kvarnen kopplad till elnätet och producerar fortfarande elkraft.

Det är en underbar gammal miljö som är väl underhållen och man är väldigt noga att byggnaderna ska stå i många år till. Del 2 kommer i morgon.